

Bartosz Skrzypczak
ul. Golska 4 63-233 Jaraczewo
tel. +48 886 128 764
e-mail: skrzypczak@parusprojekt.pl
www.parusprojekt.pl

**Ekspertyza o występowaniu chronionych gatunków ptaków i nietoperzy dla
budynku starej i nowej szkoły położonych w miejscowości Gościeszyn**

Wykonał:

PARUS PROJEKT
Bartosz Skrzypczak
63-233 Jaraczewo, ul. Golska nr 4
NIP-6172123944, tel. 886-128-764

mgr Bartosz Skrzypczak

Poznań, 8 listopada 2019 r.

Bartosz Skrzypczak
ul. Golska 4 63-233 Jaraczewo
tel. +48 886 128 764
e –mail: skrzypczak@parusprojekt.pl
www.parusprojekt.pl

Zawartość

1. Informacje wstępne.	3
2. Celowość przeprowadzenia ekspertyzy ornitologicznej.	3
3. Zakres ekspertyzy.	4
4. Procedura wykonania ekspertyzy.	4
5. Metodyka kontroli ornitologicznej.	4
6. Obiekty ekspertyzy.	6
7. Wyniki.	6
8. Zalecenia.	7
8.1. Termin zamierzonych prac budowlanych oraz ich harmonogram.	7
8.2. Działania minimalizujące negatywne skutki oddziaływania zamierzonych prac budowlanych na ornitofaunę.	7
8.3. Kompensacja utraconych potencjalnych miejsc gniazdowania ptaków poprzez zamontowanie specjalistycznych budek lęgowych.	8
9. Literatura.	9
10. Dokumentacja fotograficzna.	10

Bartosz Skrzypczak
ul. Golska 4 63-233 Jaraczewo
tel. +48 886 128 764
e-mail: skrzypczak@parusprojekt.pl
www.parusprojekt.pl

1. Informacje wstępne.

Inwentaryzacja ornitologiczna oraz chiropterologiczna budynku starej i nowej szkoły położonych w miejscowości Gościeszyn, Gościeszyn 20, gmina Rogowo, na działce o nr 136 została przeprowadzona w dniu 28 października 2019 roku. Data przeprowadzenia kontroli przypadła po sezonie lęgowym większości gatunków ptaków zasiedlających budynki (do czego odniesiono się metodycznie w punkcie 4.), a u nietoperzy na początek okresu hibernacji. Głównym celem przeprowadzonych podczas kontroli działań było wykrycie wszystkich miejsc zajętych przez ptaki i nietoperze oraz ich siedlisk, oraz wykrycie potencjalnych miejsc lęgowych ptaków i siedlisk nietoperzy.

2. Celowość przeprowadzenia ekspertyzy ornitologicznej.

Projekty realizowane w zakresie termomodernizacji obiektów budowlanych, jak i wszelkie inne prace budowlane i remontowe, muszą być prowadzone zgodnie z ogólnie obowiązującym prawem, między innymi z następującymi aktami z zakresu prawa ochrony przyrody:

- **Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt** (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r. poz. 1840.)
- **Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody** (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 2134, 2249, 2260, z 2017 r. poz. 60, 132, 1074, 1566, 1595.)
- **Ustawa z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie** (tekst jednolity Dz. U. z 2014 r. poz. 1789, z 2015 r. poz. 277, 1926, z 2017 r. poz. 1215, 1566.)
- **Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska** (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r. poz. 519, 785, 898, 1089, 1529, 1566, 1888, 1999, 2056.)
- **Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt** (Dz. U. poz. 2183).

Prace budowlane muszą być więc przeprowadzone z uwzględnieniem potrzeb i biologii zwierząt występujących w budynkach (głównie najliczniejszych z nich chronionych prawnie kręgowców: ptaków i nietoperzy).

Bartosz Skrzypczak
ul. Golska 4 63-233 Jaraczewo
tel. +48 886 128 764
e-mail: skrzypczak@parusprojekt.pl
www.parusprojekt.pl

3. Zakres ekspertyzy.

Ekspertyza ornitologiczna i chiropterologiczna obejmuje dwie części. Pierwszą jest wykonanie inwentaryzacji obiektu pod kątem występowania potencjalnych siedlisk i miejsc niebezpiecznych dla ptaków oraz nietoperzy, a także stwierdzenie miejsc zajętych przez ptaki oraz określenie gatunków i ich liczebności.

Drugą częścią jest zaproponowanie możliwych rozwiązań pod kątem zachowania siedlisk, kompensacji oraz terminarza wykonania tych prac w powiązaniu z harmonogramem i technikami wykonania remontu obiektów.

4. Procedura wykonania ekspertyzy.

- a) wizualne sprawdzenie obiektu pod kątem możliwości zasiedlania przez chronione gatunki zwierząt ze szczególnym uwzględnieniem ptaków i nietoperzy;
- b) wyszukiwanie gniazd, otworów i szczelin zajętych przez ptaki lub nietoperze;
- c) wyszukiwanie miejsc niebezpiecznych dla ptaków lub nietoperzy;
- d) wyszukiwanie miejsc możliwych do zasiedlenia przez ptaki i nietoperze;
- e) sporządzenie szczegółowej dokumentacji fotograficznej.

5. Metodyka kontroli ornitologicznej.

- a) Kontrolę budynku przeprowadził autor opracowania 28 października 2019 r. w godzinach 13.05-14.50. Kontrola polegała na sprawdzeniu obiektu pod kątem występowania gniazd oraz siedlisk ptaków i nietoperzy, a także obserwacjach poszczególnych elewacji pod kątem występowania ptaków oraz nietoperzy. Sprawdzano m.in.: przestrzenie za rynnami, szczeliny pod parapetami okiennymi, narożniki okien, otwory wentylacyjne i inne. Obserwacje do ekspertyzy wykonano 28.10.2019, czyli po sezonie lęgowym większości gatunków ptaków zasiedlających budynki, w tym najliczniejszych: wróbla *Passer domesticus*, mazurka *Passer montanus*, gołębia miejskiego *Columbia livia* forma urbana, jerzyka *Apus apus*, kawki *Corvus monedula*, szpaka *Sturnus vulgaris*, oknówki *Delichon urbicum* i kopciuszkę *Phoenicurus ochruros* (Gotzman, Jabłoński 1972; Kruszewicz 2006; Wylegała i in. 2009, Bocheński i in. 2013; Mikusek, Stawarczyk 2014); a w okresie hibernacji nietoperzy (Sachanowicz, Ciechanowski 2008). W przypadku badanego obiektu wykonanie inwentaryzacji po okresie lęgowym większości gatunków ptaków było

Bartosz Skrzypczak
ul. Golska 4 63-233 Jaraczewo
tel. +48 886 128 764
e-mail: skrzypczak@parusprojekt.pl
www.parusprojekt.pl

możliwe m.in. ze względu na niedużą wielkość i konstrukcję budynku. Ponadto cechy biologii i ekologii najczęstszych gatunków ptaków zasiedlających budynki pozwalają w części przypadków na ich wykrycie nawet poza sezonem lęgowym. Wróbel jest gatunkiem osiadłym, mazurek tylko okresowo koczującym (Ptaszyk 2000a, 2000b; Tomiałojć, Stawarczyk 2003; Kruszewicz 2006; Wylegała i in. 2009, Bocheński i in. 2013), z reguły przebywają w zasiedlonym przez nie budynku lub w jego pobliżu przez cały rok, co ułatwia ich stwierdzenie. Dlatego poszukiwano także śladów wcześniejszej obecności zwierząt chronionych, gdyż ptaki zasiedlające budynki – szczególnie gołębie miejskie, wróble, szpaki i kawki – pozostawiają przy miejscu lęgowym odchody, z reguły rozrzucają w pobliżu materiał gniazdowy (patyki, słomę, pierze), pozostawiają również charakterystyczne zabrudzenia elewacji przy wlotach do zajmowanych nisz lęgowych. Gołębie miejskie, kawki i szpaki wymagają odpowiednio dużych i średnich otworów wlotowych do miejsc lęgowych, których na badanym budynku nie stwierdzono. Po gniazdowaniu szpaków pozostają z reguły obielenia odchodami wejścia do niszy lęgowej. Gniazda oknówek mają formę dużych kul z błota przyklejonych do ścian i nawet ślady po ich odpadnięciu są dobrze widoczne, widoczne są również dla laików same oknówki, tak samo jak charakterystyczne, hałaśliwe jerzyki.

b) Trudniejsze niż obserwacje ptaków jest wykrycie nietoperzy, w ich przypadku kluczowe jest łączenie różnych metod (por. Wylegała i in. 2009). W przypadku omawianego budynku zastosowano trzy uzupełniające się metody:

- oględziny budynku pod kątem jego dostępności dla nietoperzy (patrz dalej opis budynku oraz fot. 1-15);
- dokładną kontrolę budynku, w tym jego elewacji, gdyż nietoperze pozostawiają po swojej obecności charakterystyczne odchody (guano), nieraz w znacznych ilościach z powodu wykorzystywania przez nie do spoczynku często tych samych miejsc (zwłaszcza kolonii rozrodczych i zimowisk);
- kontroli pomieszczeń piwnicznych budynku starej szkoły.

c) Stosowany sprzęt:

- lornetka Nikon Action EX 10x50

- aparat fotograficzny Canon Eos 600D, obiektyw SIGMA 17-70 mm f/2.8-4 MACRO HSM, obiektyw SIGMA 70-200 mm f/2.8
- kamera endoskopowa z możliwością rejestracji obrazu

6. Obiekty ekspertyzy.

Opinia dotyczyła występowania ptaków oraz nietoperzy w budynku starej i nowej szkoły położonej w miejscowości Gościeszyn gm. Rogowo. Oba budynki są ze sobą połączone i posiadają różny charakter. Budynek nowej szkoły posiada dwie kondygnacje naziemne i wybudowany jest na bazie prostokąta. Obiekt posiada wentylowaną przestrzeń stropodachową do której prowadzą otwory wlotowe od strony północnej. Otwory te są zabezpieczone za pomocą kratki wentylacyjnych. Budynek starej szkoły posiada dwie kondygnacje nadziemne w tym poddasze. Obiekt posiada dach dwuspadowy kryty dachówką. Budynek posiada część piwniczną. Obiekt położony jest na działce o numerze ewidencyjnym 136.

Ryc. 1. Mapa pokazująca lokalizację badanego budynku. Źródło: © autorzy OpenStreetMap OpenStreetMap.org

7. Wyniki.

Przeprowadzona kontrola wykazała 14 miejsc gniazdowania ptaków. Gatunkiem wykorzystującym kontrolowany budynek do wyprowadzania lęgów jest sierpówka *Streptopelia decaocto* (1 para) oraz wróbel zwyczajny *Passer domesticus* (13 para).

Jedna para wróbla zwyczajnego zajmowała szczelinę w rejonie otworu wlotowego do przestrzeni stropodachowej na północnej elewacji budynku nowej szkoły (foto 2 i 3). Pozostałe

Bartosz Skrzypczak
ul. Golska 4 63-233 Jaraczewo
tel. +48 886 128 764
e-mail: skrzypczak@parusprojekt.pl
www.parusprojekt.pl

12 par zajmowało przestrzeń w rejonie gzymsu na południowej elewacji budynku nowej szkoły (foto 8 i 9)

Gniazdo sierpówek stwierdzono w jednej z wnęk na północnej elewacji budynku starej szkoły (foto 8).

Nie zidentyfikowano natomiast miejsc odpowiednich do bytowania nietoperzy, podczas wieczornej kontroli nie zaobserwowano również aktywności tych ssaków w rejonie budynku.

8. Zalecenia.

8.1. Termin zamierzonych prac budowlanych oraz ich harmonogram.

Planowane prace termomodernizacyjne spowodują zniszczenie wskazanych w ekspertyzie siedlisk ptaków. Z tego względu **przed przystąpieniem do prac należy uzyskać zgodę Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy na odstępstwa od zakazów** w stosunku do dziko żyjących zwierząt w zakresie niszczenia ww. gniazd i siedlisk. Po uzyskaniu stosownej zgody, należy w okresie od 15 września roku poprzedzającego rozpoczęcie prac, a przed końcem lutego roku, w którym prace te mają być realizowane, usunąć wskazane w ekspertyzie gniazda, a przestrzenie do nich prowadzące (oraz wszelkie inne podobne przestrzenie na budynku) zabezpieczyć, tak aby uniemożliwić ich zajęcie w kolejnym sezonie lęgowym, gdy mogłyby zostać niechcący zniszczone. Przy czym dopuszcza się przeprowadzenie prac związanych z zabezpieczeniem po 15 sierpnia pod warunkiem potwierdzenie przez ornitologa, że ptaki opuściły już zajmowane wcześniej przestrzenie. Zabezpieczenie takie można wykonać z wykorzystaniem siatki drobnoczkowej lub zaprawy murarskiej. **O sposobie wykonania zabezpieczeń poinformowany został pracownik techniczny szkoły, który brał udział w oględzinach budynku.**

Nie należy stosować pianki poliuretanowej, ze względu na możliwość rozdziobania jej przez ptaki. Dokładność wykonania prac jest czynnikiem warunkującym ich skuteczność.

8.2 Działania minimalizujące negatywne skutki oddziaływania zamierzonych prac budowlanych na ornitofaunę.

Wskazany jest kontakt telefoniczny kierownika budowy, inżyniera nadzoru budowlanego lub administratora budynku z ornitologiem w czasie prowadzenia remontu, na wypadek odnalezienia gniazd ptaków niewskazanych w ekspertyzie. W takim przypadku roboty budowlane **należy niezwłocznie przerwać**, usunąć wszelkie elementy utrudniające dołot do gniazda (rusztowania, siatki, itp.) i skontaktować się z ekspertem ornitologiem.

8.3. Kompensacja utraconych potencjalnych miejsc gniazdowania ptaków poprzez zamontowanie specjalistycznych budek lęgowych.

Ze względu na stwierdzenie łącznie 14 miejsc gniazdowania chronionych prawem ptaków należy przeprowadzić kompensację przyrodniczą. W związku z obserwacją łącznie 13 par wróbla należy zwiesić 8 podwójnych skrzynek lęgowych dla wróbla wykonanych z trocinobetonu. Trzy skrzynki należy zawiesić na północnej elewacji budynku nowej szkoły w przestrzeni wskazanej na fotografii 2 pozostałe 5 budek należy zwiesić na południowej elewacji budynku starej szkoły przestrzenie te wskazano na fotografii 8.

Przykładowy wygląd skrzynki lęgowej dla jerzyka oraz wróbli przedstawiono poniżej. Dopuszcza się zamontowanie skrzynek bezpośrednio do elewacji a następnie obudowanie ich materiałem izolacyjnym jak i zamontowanie ich na specjalnych szynach.

W przypadku sierpówki ze względu na specyfikę gatunku jak i zważywszy na brak skutecznych metod kompensacji nie zakłada się konieczności przeprowadzenia prac kompensacyjnych.

Rysunek 2. Przykładowy wygląd trocinobetonowej skrzynki dla wróbli.

Budki należy zawiesić bezpośrednio po zakończeniu prac budowlanych, przy czym nie później niż do końca lutego roku następnego po roku rozpoczęciu prac budowlanych.

Zaleca się zamocowanie skrzynek na zewnątrz warstwy termoizolacyjnej w najwyższej kilkunastymetrowym odstępnie od tynku przy pomocy kotw przechodzących przez warstwę termoizolacyjną oraz płaskownika.

Raz na trzy lata przed sezonem lęgowym należy dokonać zewnętrznych oględzin zamontowanych budek i ocenić ich stan techniczny. W przypadku stwierdzenia jakichkolwiek

Bartosz Skrzypczak
ul. Golska 4 63-233 Jaraczewo
tel. +48 886 128 764
e-mail: skrzypczak@parusprojekt.pl
www.parusprojekt.pl

wad należy je bezwzględnie wymienić na nowe. Działania takie prowadzić można jedynie przed sezonem lęgowym ptaków.

PREFEROWANY PRODUCENT BUDEK:

MKW PRACOWANIA PRZYRODNICZO - ROLNA

WWW.MKWPRACOWANIA.PL

9. Literatura.

- Błachowski G., Węgiel A. (red.) 2017. Poradnik ochrony nietoperzy. Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Nietoperzy, Supraśl.
- Bocheński M., Ciebiera O., Dolata P.T., Jerzak L., Zbyryt A. 2013. Ochrona ptaków w miastach. Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim.
- Gotzman J., Jabłoński B. 1972. Gniazda naszych ptaków. PZWS, Warszawa.
- Kruszewicz A. 2006. Ptaki Polski: wróblowe – ptaki śpiewające. MULTICO Oficyna Wydawnicza Sp. z o.o., Warszawa.
- Mikusek R., Stawarczyk T. 2014. Poradnik ornitologa. Wydawnictwo Fundacji Wspierania Inicjatyw Ekologicznych, Kraków.
- Ptaszyk J. 2000a. *Passer montanus* (L. 1758) – mazurek. W: Bednorz J., Kupczyk M., Kuźniak S., Winięcki A. Ptaki Wielkopolski. Monografia faunistyczna. Bogucki Wyd. Nauk., Poznań: 522–526.
- Ptaszyk J. 2000b. *Passer domesticus* (L. 1758) – wróbel. W: Bednorz J., Kupczyk M., Kuźniak S., Winięcki A. Ptaki Wielkopolski. Monografia faunistyczna. Bogucki Wyd. Nauk., Poznań: 519–522.
- Sachanowicz K., Ciechanowski M. 2008. Nietoperze Polski. Bats of Poland. MULTICO Oficyna Wydawnicza, Warszawa.
- Tomiałojć L., Stawarczyk T. 2003. Awifauna Polski. Rozmieszczenie, liczebność i zmiany. PTPP „pro Natura”, Wrocław.
- Wylegała P., Jaros R., Dzieciółowski R., Kepel A., Szkudlarek R., Paszkiewicz R. 2009. Docieplanie budynków w zgodzie z zasadami ochrony przyrody. PTOP „Salamandra”, Poznań.

10. Dokumentacja fotograficzna.

Fot. 1. Widok na elewację zachodnią kontrolowanego budynku nowej szkoły.

Fot. 2. Widok na elewację północną inwentaryzowanego budynku. Czerwoną strzałką zaznaczono miejsce gniazdowania wróbli. Niebieska ramka wyznacza przestrzeń w której preferuje się montaż skrzynek lęgowych.

Fot. 3. Szczegółowa lokalizacja przestrzeni zajętej przez wróble. Ptaki nie wykorzystywały zabezpieczonego stropodachu a jedynie przestrzeń pomiędzy ścianą a tynkiem.

Fot. 4. Widok na północną i wschodnią elewację inwentaryzowanego budynku nowej szkoły.

Fot. 5. W trakcie kontroli sprawdzono również wszystkie szczeliny pod parapetami okien. Były one dobrze zabezpieczone i nie stanowiły miejsc potencjalnego gniazdowania ptaków.

Fot. 6. Widok na północną elewację inwentaryzowanego budynku starej szkoły.

Fot. 7. Widok na wschodnią elewację inwentaryzowanego budynku starej szkoły.

Fot. 8. Widok na południową elewację inwentaryzowanego budynku starej szkoły. Żółtą linią wskazano miejsce, gdzie stwierdzono przestrzeń zajętą łącznie przez 12 par wróbla zwyczajnego. Niebieskie linie wyznaczają przestrzeń gdzie preferuje się montaż skrzynek lęgowych.

Fot. 9. Zdjęcie pokazujące przykładową jedną z szczelin zajętych przez wróble na południowej elewacji budynku.

Fot. 10. Widok na budynek mieszkalny znajdujący się na połączeniu dwóch obiektów. Obiekt ten nie jest objęty opracowaniem.

Fot. 11. Widok na skontrolowaną przestrzeń dachu budynku nowej szkoły.

Fot. 12. Zdjęcie wykonane podczas kontroli pomieszczeń poddasza budynku starej szkoły.

Fot. 13 i 14 Zdjęcia przeprowadzone podczas pomieszczeń piwnicznych

Foto. 15 Zdjęcie wykonane podczas kontroli pomieszczeń piwnicznych pod budynkiem starej szkoły.